

נושא הגיליון

'נוסחאות הפרוזבול'

פרוז בולי ובולטי

גופו של פרוזבול: **במשנה** (שביעית י ד) מופיע נוסח גופו של פרוזבול: מוֹסֵר אֲנִי לְכֶם אִישׁ פְּלוּנֵי וּפְלוֹנֵי, הַדְּיָיִים

שְׁמָקוֹם פְּלוּנֵי, שְׁקָל חוֹב שְׁישׁ לִי שְׂאָבְנָו קָל זָמָן שְׂאָרְפָה, וְהַדְּיָיִים חוֹתְמִין לְמִטָּן אוֹ הַעֲדִים.

במרוצת הדורות,

נוספו כמה חידורים

וחומרות על עיקר

הנוסח שכתבו

חז"ל, בזמננו מופץ

לציבור לקראת סוף

שנת השמיטה כמה

סוגי נוסחאות של

פרוזבול. המטרה

בגיליון הנוכחי

לבאר בקצרה חלק

השמיטה שבוטא

בשנת רבה הונח להוציא לציבור שו"ת הלכה בענייני השמיטה שנתו שיטת בנושא

פרוזבול עבור היסכון לכל ילד

מפי האגון **רבי פנחס יונד שליט"א**

השער יתיקסו בנושא: פרוזבול עבור היסכון לכל ילד / חז"ל ברכת המעשר והעם / חז"ל ברכת המעשר והעם / חז"ל ברכת המעשר והעם / חז"ל ברכת המעשר והעם / חז"ל ברכת המעשר והעם

השער יתיקסו בעיה

ביום חמישי פרשת וצאתנו ב"ו אלול תשפ"ב בבית הכנסת ציפסק קרלין רחוב חסידי קרלין 1 שכונת בית ישראל ירושלים

חידושי השערים בשנת 2000

סיום השער בשנת 2000

בברכת התורה
פנחס יונד

... ומי יתיעץ עמו...
... ומי יתיעץ עמו...
... ומי יתיעץ עמו...

דבר העורך

שמירת עוונות בזכות שמיטת כספים

מדה כנגד מידה: כתבו **רבי אליעזר מגרמיזא** (פרשת בהר), ו**רבינו אפרים** (פרשת בהר), בשם רז"ל, הובא בחיד"א (בספרו נחל קדומים ויקרא פרשת בהר אות ב), אם אין אתם גובין חובות ושטרות בשמיטה גם אני לא אגבה עבירות שלכם. כיון שאין ישראל גובים חובות ושטרות בשמיטה, מדה כנגד מדה הקב"ה הוא כבעל חוב ושטרו בידו, ואינו גובה שטרו מעוונות, סגולת השמיטה שלא יגבה העבירות.

חידוש גדול כתב בספר **מראה הגדול** (חלק א דרוש ו לשבת תשובה), שבשנת השמיטה כיון שמקיים מצות השמיטה כתיקונה ומשמת חובות חבירו, גם ד' לא ימנע טוב ומכפר לו גם על עבירות שבין אדם לחבירו בלא שירצה את חבירו, מדה כנגד מידה. ונחלק עליו **השדי חמד** (אספית דיינים מערכת יום הכיפורים בימים חובות ב' אות יד), שבכל שנה הדין שוה שאין יוה"ט מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו עד שירצה את חבירו.

בסליחות של ערב ראש השנה, בפיוט "אנא עוררה", כתוב, גֹּשׁ שָׁל כָּל בַּעַל מִשְׁאָת בּוֹגְדֵיךָ. וְאָשֵׁר יְהִי לָךְ אֶת אַחֶיךָ תִּשְׁמַט יַדְךָ. ואמר **הרה"ק רבי פנחס מקורין זצ"ל** (אמרי פנחס השלם סליחות אות תנב). **לרבי יאקל** (בן הרה"ק רבי רפאל מבראשית, בשנת השמיטה תקעב), שלא ישכח לכוין בביטות ואשר יהיה לך את אחיך תשמת ידך, שישמט השל"ת עוונותינו, שהשמיטה משמטת בסופה (ערכי דף כח):

קשה, אם נשמט פירעון העוונות, שמא חלילה ישמט גם פירעון שכר המצוות; ותימצו **בשמעת יעקב** (לבנו של מהר"ט אלגזי, דרוש לפרשת בהר), ובעולת איש (דרוש ו להספד עמוד י), כיון שהיום לעשותם ומחר לקבל שכרם, ומתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא, דינו כמלוה לעשר שנים שאין השביעית משמטת, ולגבי השמטת עוונות הקב"ה משמט מידה כנגד מידה. עוד מתרץ בשמעת יעקב, שנחשב מאעשה בית דין שאין השביעית משמטת. עוד תירץ בעולת איש, שדינו שכר שכיר שאין השביעית משמטת.

ונהנה כתב **הבן איש חי** (שנה ראשונה פרשת כי תבוא), שהנהיג בעירו בגדד להלוות את חבירו אחר הפרוזבול ויאמר אחר ראש השנה משמט אני, וכך יזכה לקיים את המצוה בפועל.

לפי האמונה לעיל, יתכן שיש מעלה מיוחדת לקיים בפועל מצות שמיטת כספים, שבזכות זה ישמט הקב"ה עוונותיו. מאידך יתכן שגם בפרוזבול נחשב קיום דין השמיטה באופן שקבעו חז"ל.

אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו!
ברכת התורה
יעקב יוסף לוי

חשוב לדעת!

הקדמת קצבאות: עדכון חשוב למקבלי קצבאות ארוכות מועד ביטוח לאומי (קצבת ילדים תמיד מופקד ב 20 לחודש), תאריך ההפקדה ויקדם יתמיד לחשבונות הבנק בתאריך יום רביעי כ"ה אלול תשפ"ב (21/9/22) במקום 28/9/22 (למינבים).
ולכן, אדם שעושה פרוזבול לאחר תאריך זה מועיל הפרוזבול אף לקצבה זו, ואם הקדים לעשות פרוזבול קודם התאריך האמור, עליו לעשות שוב פרוזבול מחמת סכום זה לשיטות שדינו כהלוואה (כפי שהובא בגיליון הקודם מספר 368).

הודעה חשובה:

**הגיליון הבא יופיע אי"ה ביום ג' פרשת האזינו ט' תשרי תשפ"ב
בברכת כתיבה וחתימה טובה
המערכת**

המנוסחאות הנפוצות וביאור הבדלים בין הנוסחאות של הפרוזבול, כדי שידע האדם איזה פרוזבול לבחור.

תוספות: זכה הג"ר שמואל אליעזר שטרן שליט"א להיות בדורינו מרא דשמעתתא דפרוזבול, וספרו **שמיטת כספים כהלכתה** הופיע כבר באלפי עותקים בכמה מהדורות החל מלפני 28 שנה - 4 שמיטות, ומרן שר התורה הג"ר חיים קניבסקי זצ"ל מצטט בספרו **דרך אמונה** במדור ציון הלכה מאות פסקים מספר שמיטת כספים כהלכתה (מהדורת תשנ"ד) כמקור מוסמך בענייני פרוזבול. והגרח"ק כותב במכתב ברכה (מובא במהדורא החדשה של הספר שיצאה בימים אלו) למחבר ביטוי נדיר בזה הלשון: ורוב הדברים כבר בדרנו בעל פה ומה אדע ולא ידע כת"ר שעוסק בהעניינים, ואני איני עומד בזה וצריך לייני ואחר כך ספק אם אדע.

והנה בסוף הספר שמיטת כספים כהלכתה 'קונטרס הפרוזבול' מופיע 10 נוסחאות של פרוזבול. מהם עם הבדלים מהותיים, כמו האם צריך הקאנה או לא, האם צריך הרשאה או לא, ומהם רק הבדלים בניסוח וכדומה. המאמר שלפנינו מבוסס על מה שמופיע בספרו הנפלא.

1. זמן עריכת פרוזבול

בסוף שנת השמיטה חל מצוות 'שמיטת כספים' שמצווה המלוה לשמוט את כל החובות הכספיים שהלווה לישראל, ויש איסור לתבוע אותם. ונפסק **בשו"ע** (ח"מ סימן סז סעיף א) שמיטת הכספים, בניגוד לשמיטת הקרקעות, לא מוגבלת רק לתחומי ארץ ישראל והיא חלה על כל יהודי שנמצא בכל מקום בעולם.

חשוב לדעת שהפרוזבול מועיל רק על הכספים שניתנו בהלוואה, וזמן התשלום שלהם כבר הגיע. מסיבה זו יש מהדרים לעשות פרוזבול פעם נוספת ביום האחרון של שנת השמיטה - יום ראשון כ"ט אלול תשפ"ב לפני שקיעת החמה, כדי להגן על ההלוואות או הפקדות בבנק שמועד התשלום שלהם יגיע לאחר עריכת הפרוזבול בפעם הראשונה.

2. גביית החובות

תקנת הלל: מבואר **בגמ'** (גיטין דף לו.) ונפסק **ברמב"ם** (שמיטה ויובל פרק ט הלכה יח), ו**בשו"ע** (ח"מ סימן סז סעיף ט), שהלל תיקן פרוזבול שמוסר שטרותיו לבית דין שיגבו את החוב עבורו, וכך לא ישמטו החובות ואינו עובר על לא יגש. וטעם התקנה, כדי שלא ימנעו מלהלוות, ויעברו על אזהרת **התורה** (דברים פרק טו פסוק ט) **שְׁמַר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לְאָמֹר קִרְבָּה קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׂבִיעַ שְׁנַת הַשְּׂמִטָּה וְרָעָה עֵינֶיךָ בְּאַחֶיךָ הָאֲבִיּוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ.**

ונחלקו **הראשונים** בגדר התקנה. לדעת **רש"י** (מכות דף ג: ד"ה מוסר) ועוד **ראשונים**, המלוה מוסר את חובותיו לרשות בית הדין שיגבו את חובותיו, שהם הנוגשים והמלוה אינו נוגש, ויש כח בידם להפקיע מזה ולתת לזה במקום שיש סיג ותקנה. ולדעת **המהב"ם** (פירוש המשניות שביעית פרק י משנה ד) ועוד **ראשונים** המלוה רק מוסר מודעה לבית דין, שרוצה לגבות את חובותיו, ועל ידי התקנה של הלל הוא יכול לגבות אותם

(שמיטת כספים כהלכתה פרק יב סעיף ב).

3. פרוזבול על הקרקע

קרקע ללוה: מבואר **בגמ'** (גיטין דף לו.), ונפסק **ברמב"ם** (פרק ט הלכה יט), ו**בשו"ע** (ח"מ סימן סז סעיף כב), אין כותבים פרוזבול אלא על הקרקע, כלומר שיהיה קרקע ללוה, ושני טעמים ביארו **הראשונים**, כדי שיהיה כגבוי, או שלא שכיחי שאין קרקע ללוה, ובאופן שאינו שכיח לא תקנו חכמים. הרי שלפי הבבלי צריך שיהיה קרקע ללוה ולא מוזכר שצריך שיהיה קרקע למלוה.

ולגבי בחור שסומך על שולחן אביו וישן בבית הוריו או בפנימיה, דעת **הגרש"ז אויערבאך זצ"ל** שמועיל הפנימיה להיחשב כקרקע שלו, ולדעת **הגר"מ שטרנבוך שליט"א** (שמיטה כהלכתה עמוד קיד) לא נחשב ההקרקע שלו, ולכן הוסיף בנוסח הפרוזבול שמקנה קרקע למי שאין לו קרקע (שמיטת כספים כהלכתה פרק כ סעיף ח).

גם למלוה: אמנם **בירושלמי** (שביעית פרק י הלכה ג) מוזכר לדעת רב שצריך שיהיה קרקע גם למלוה וגם ללוה, ולדעת ר' יוחנן מספיק שיהיה קרקע רק למלוה או רק ללוה.

לדעת רוב הראשונים, תקנת הלל היא, שאין השמיטה משמטת כאשר המלוה אומר לבית דין שהוא מוסר להם את כל החובות המגיעים לו, אך על פי שאינו מוסר את גוף שטרות החוב שבידו, ומועיל אפילו למלוה על פה, וכך מנהג העולם לומר 'מוסרני לכם' וכו'. אך יש מן הראשונים שסובר, כי דווקא מסירת שטרות החוב לבית הדין היא הפרוזבול שהתקין הלל. ולדעת **ר"י אלברצלוני** (השטר המ"ח) ו**ספר התרומות** (שער מה) לא צריך למסור את השטרות בעצמם, אך צריך להקנות קרקע לבית דין, ואגב הקרקע הוא מוסר להם את כח ההרשאה לגביית החובות (שמיטת כספים כהלכתה פרק יב סעיף ג-ד).

וכתב **בשו"ת מנחת יצחק** (חלק ו סימן קס), נוסח הפרוזבול הנהוג אצל הבד"ץ של העדה החרדית, כדעת **ר"י אלברצלוני**, וזה לשונו: 'במותב תלתא קידא הוינא, ובא לפנינו... ואמר לנא, הן שנה זה היא שנת השביעית, ויש לי חובות בשטר ובע"פ על איזה אנשים, והריני מוסר לכם פרוזבול, ויהיבית לכון במתנה בקנין ד' אמות קרקע מארעא דאית לי, ועל גבהון ארשית יתכון למיגבא חובות, דאית לי על אינשי'.

מנהג ירושלים לשנות קצת מהנוסח האמור, שמזכירים בפירוש בנוסח הפרוזבול גם חובות שבעל פה, ולהקנות אגב קרקע. ולא ידוע מתי בדיוק התחילו לנהוג את המנהג להקנות אגב קרקע. ומי תיקן אותו, כי הרי הנוסח של בית הדין בראשות **הג"ר שמואל מסלנט** היה כמו הנוסח המקובל בכל מקום ללא קרקע, ו**בספר השמיטה להגר"מ טיקוצינסקי** כתב בפירוש שמתחילה נהגו בירושלים להשתמש בנוסח הרגיל, ובשנים האחרונות מהדרים להשתמש בנוסח המובא בספר התרומות (שמיטת כספים כהלכתה שביבי אש אות כז).

ותמה **הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל** (שו"ת אגרות משה ח"מ חלק א סימן יט-כא) על שיטת בעל התרומות כמה קושיות, וזדא שאם יש לבית דין כח הרשאה לגבות את החובות מהלוה,

משמטת את החוב. ומסיים, בשנת השמיטה שעברה שנת הש"ך ליצירה, ביטלנו כמה פרזובולים שלא נעשו בבית דין החשוב שבעיר.

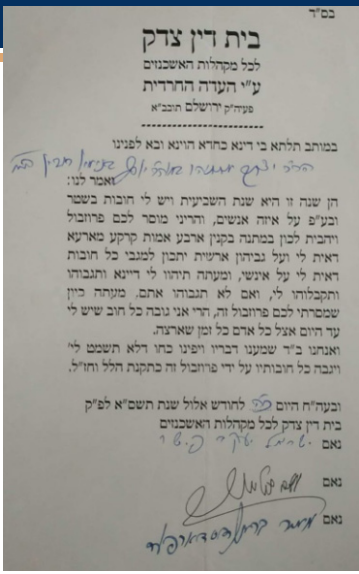
ולפי הבנת **החתם סופר** (סימן קיג) הקולא של הרמ"א לסמוך על בית דן הדיוטות היה רק בזמנו שלא היו נזהרים בשמיטת כספים וכתיבת פרזובול, וחפץ שלכל הפחות יכתבו בבית דין הדיוטות. ולדעת **החכמת אדם** (שערי צדק פרק כא סעיף ד), כיון שפרזובול מועיל מטעם הפקר בית דין הפקר, סוברים רוב הפוסקים שאפשר לכתוב פרזובול רק בבית דין חשוב, של שלושה הבקיאים בדינים ובפרט בדיני פרזובול, ויודעים ענין שמיטה, והמחוסר רבים עליהם באותה עיר, כדי שיהיה בידם כח להפקיר. ורק במקום שאין בית דין קבוע וכיוצא בו, יש לסמוך על דעת גדולי הפוסקים שמותר לכתוב בכל בית דין, משום שהלל התקין והפקיר לעולם (שמיטת כספים כהלכתה שביבי אש את יח).

כיום בני ספרד נוהגים כשיטת השו"ע שצריך בית דין חשוב. ובני אשכנז כשיטת הרמ"א שמשפיק בית דין הדיוטות. ויש מהאשכנזים שמדקדקים לעשות פרזובול אצל בית דין חשוב, להרוויח גם את השיטות שצריך בית דין חשוב. וכתב **בדרי אמונה** (ציון ההלכה אות רט) שהחזון איש היה מהדר לעשות את הפרזובול בבית דין הקבוע בעיר, ובשעת הדחק יש להקל בזה. וכן **הגרי"ז מבריסק זצ"ל** (מנחת יצחק שם) היה עושה את הפרזובול שלו בבד"צ העדה החרדית ירושלים.

ולדעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (ישיא יוסף קכא, שבות יצחק עמוד לב), והגרי"מ **טרנובוך שליט"א** (שמיטה כהלכתה עמוד קיד), לכתחילה צריך לעשות פרזובול בפני בית דין חשוב, ואינו מחויב לבוא בעצמו לבית דין חשוב, אלא יכול למסור בפני שלושה עדים שליחות לבד"ח חשוב שלא בפניהם, ויוסיף תנאי - שאם ההלכה כשיטת **התומים** (ס"ק כא) שלא מועיל עשיית פרזובול שלא בפני ב"ד, הריני מוסר לפניכם הדיינים.

ובבד"ץ בני ברק בראשות **הגרי"ש רזנוברג שליט"א** הוסיפו נוסח מיוחד לחפצים בכך, לתת הרשאה לאדם שילך עבורו לבית דין החשוב וימסור עבורו את החובות לבית דין, וכך נחשב שעושה פרזובול בפני בית דין.

בנקים: לדעת **הגרי"ש אלישיב** (שבות יצחק עמוד כא- נא) לכתחילה צריך לפרט בשטר כל מה שאינו במשמעות הפשוטה של הכתוב, ולכן היה מוסיף בפרזובול שמוסר לבית דין גם חובות שהלוה לבנקים, וביאר שמוסיף זאת כיון שיש נידון כשאין שיעבוד הגוף אם צריכים פרזובול, ולכן טוב להזכירו בפירושו. ויש שטענו שזה מגרע כיון שמזכיר רק נקיים ולא שאר קופות חסכון.

אם כן הדיינים נחשבים כבעלי דינים וכמלווים של החוב, והם צריכים לעשות פרזובול כדי שלא ישמט החוב שלהם. ועוד, שמעיקר הדין ההרשאה מועילה רק על מלוה שבשטר ולא במלוה על פה. **ובשו"ת מנחת יצחק** מיישב תמיהות אלו בהרחבה.

ו**כתב בארחות רבינו** (חלק ג עמוד שנא) בשם **החזון איש** שהנוסח האמור פסול אפילו בדיעבד. **ובדרי אמונה** (פרק ט ס"ק צט ציון ההלכה רלו); הביא את נוסח הפרזובול שכתב **החזון איש** מוסרי לכה הרב פלוני והרב פלוני והרב פלוני הדיינים היושבים קעת בזכרון מאיר שכל חוב שיש לי שאבננו כ"ז שארצה באתי עה"ח יום ה' כ"ח אלול תשי"ב פה זכרון מאיר נאם פב"ב. והחזון איש לא היתה דעתו נוחה מנוסח הפרזובול שכתובים בירושלים.

4. איזה בית דין

מבואר **בגמ'** (גיטין דף לו:) שהלל תיקן פרזובול רק בבית דין חזק, כמו הבית דין של רב אמי ורב אסי שיש להם כח להפקיע מומן. ונחלקו הראשונים והפוסקים, בארבע שיטות חלוקות, איזה כח בית דין צריך לעשיית פרזובול (שמיטת כספים כהלכתה פרק טו).

- א. לשיטת **ר"ת** (ספר הישר סימן קלח), צריך דוקא בית דין חשוב שבדור, אבל בתי דינים אחרים אין בכחם לעשות פרזובול.
- ב. לשיטת **בעל התרומות** (שער מה), מספיק בית דין החשוב שבכל מקום, שהם שלושה דיינים הבקיאים בדין ויודעים את ענין השמיטה, ורבים קבלו אותם עליהם באותה העיר.
- ג. לשיטת **כמה ראשונים** מספיק כל בית דין שהוא, אפילו אינו קבוע ולא קבלו אותם רבים עליהם, ומכל מקום צריך שיהיו בקיאים ויודעים את ענין השמיטה.
- ד. לשיטת **הריטב"א** (גיטין), מספיק אפילו בית דין של שלושה הדיינות.

להלכה נפסק **בשו"ע** (סעיף יח) כשיטת בעל התרומות שכותבים פרזובול רק בבית דין חשוב, הדיינים שלושה בקיאים בדין ובענין פרזובול, ויודעים את ענין שמיטה, והמחוסר רבים עליהם באותה העיר. מאידך לדעת **הרמ"א** (שם) כותבים פרזובול בכל בית דין, ומסיים ונראה לי שיש להקל בזמן הזה.

ו**כתב המבי"ט** (חלק ב סימן פא), הביאו **הש"ך** (ס"ק ה), שאפילו לדעת המקילים בבית דין הדיוטות, היינו דוקא כשאין דיינים גדולים מהם בעירם, אבל אם יש גדולים מהם בעירם, שהם בית דין קבוע ומנומחה באותה העיר, וכל שכן אם הם מופלגים בדורם, אין בית דין אחר שבעיר יכולים לכתוב פרזובול, וקרוב הדבר שאם כתבו בבית דין אחר, השביעית

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן

הזוכה בהגרלת גיליון 368 בסך 100 שקל מזומן
האברך המזופלג הג"ר שלמה חיים אומן שליט"א
כולל צ'ית אבא' מודיעין עילית

שאלה: מה צריכים להקפיד אחרי מנהג כפרות, כאשר מברכים על מצוות כיסוי הדם?

האם צריך שליחות מהשוחט, או מספיק רשות השוחט? האם מותר לכסות קודם בדיקת הטכין שלאחר השחיטה ומדוע? האם אפשר למנות כמה שחוחים לכיסוי ולברכה? האם יכול לכסות בברכה על הדם של חבירו? האם צריך לכסות לגמרי או מספיק כיסוי מועט?

מקורות: שו"ע (י"ד סימן י סעיף כח); רב פעלים (י"ד חלק ב סימן ב); מטה אפרים (סימן תרד-ה סעיף ה); דרכי תשובה (י"ד סימן כח); תבואות שור (י"ד סימן כח); שו"ת האלף לך שלמה (י"ד סימן כג); הליכות שלמה (פרק ג סעיף ז); מצות איש (כסוי הדם).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח חשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באתח מהאפשרויות הבאות:

1. כקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
2. בעמדות 'גדרים פלוס' ו'הילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול השו"ן', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. במקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הוקדש לע"נ כ"ק אדמו"ר מזוועיל הרה"ק רבי שלמה בהרה"ק רבי אברהם גולדמן זיע"א נלב"ע ב' אלוף תשפ"ב ת.ג.צ.ב.ה.

א. **גופו של פרזובול:** מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה. ועליו נוספו בנוסחאות הפרזובול הידורים שונים.

ב. **בית דין:** לשו"ע הלכה כראשונים שצריך בית דין חשוב, לרמ"א הלכה כראשונים שמספיק ג' בני תורה שמבינים ענין פרזובול. יש שחידשו שמועיל למסור לבית דין חשוב שלא בפניהם, וכך כותבים בשטר.

ג. **הקנאה:** מנהג ירושלים לכתוב בפרזובול שמקנים הקרקע לבית דין, ואגב הקרקע מוסרים כח ההרשאה לבגית החובות. ויש אומרים שאין לעשות כן, כי הדיינים נהפכים בעלי דין בחוב ואסור להם לגבותו.

ד. **קרקע:** צריך שיהיה קרקע ללוה. בן גדול שסמוך על שולחן אביו יש אומרים שהבית שדר בו נחשב שיש לו קרקע, ויש אומרים שצריך לזכות לו קרקע והוסיפו בן בנוסח הפרזובול.

ה. **פירוט:** יש אומרים שלכתחילה צריך לפרט בפרזובול כל מה שאינו במשמעות הפשוטה של הכתוב, ולכן יוסף חובות של הבנקים. ויש אומרים שכל המוסיף גורע.

עדכוני הלכה

הבדלה במוצאי שמיטה

חז"ל לא קבעו ברכה מיוחדת על מצות שמיטה, לא לפנייה ולא לאחריה. דבר פלא מופיע בירושלמי (סוטה סוף פרק ז הלכה ח). רבי חגיגי בעא קומי רבי יוסי, ואינו צריך להבדיל. אמר ליה כבר הבדיל מראש השנה.

המפרשים (שם) מבארים בכמה אופנים את כוונת הירושלמי. ולפי פירוש הרידב"ז כוונת הירושלמי, שצריך להבדיל במוצאי שביעית על גמר מצות שמיטה, והטעם שלא הוזכר דין זה ברמב"ם, לפי שבלאו הכי מבדיל במוצאי ראש השנה, וההבדלה עולה לכאן ולכאן (תוספות בענין זה, מופיע בגיליון עומק הפשט מספר 323 מדור 'דבר העורך').

נושא הגיליון הבא:

'ברכת כיסוי הדם'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לע"נ הבה"ח מוותיקי הלומדים בישיבת מיר ירושלים כמר זוסיא יהודה הייזלר ז"ל ב"ר יברלחט"א הג"ר מררכי אהרן שליט"א נלב"ע בחטף ט"ז אלול תשפ"ב ת.ג.צ.ב.ה.

קו מידע הלכתי

02-5377-085

מכון הילכתא

02-535-0-535 מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

02-6507823 פקס:

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה